

Warszawa, 30.02.24

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

VII.510.32.2024.JRO

sygn. akt K 15/24

Trybunał Konstytucyjny

Uzasadnienie stanowiska w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym

W nawiązaniu do pisma z dnia 26 czerwca br., podtrzymując sformułowane w nim stanowisko dotyczące umorzenia postępowania w sprawie z wniosku Krajowej Rady Sądownictwa, sygn. akt K 15/24, przedstawiam jego uzasadnienie.

Wniosek Krajowej Rady Sądownictwa jest pozornie sformułowany jako wniosek o stwierdzenie niekonstytucyjności aktów normatywnych, tj. przepisów EKPC i regulaminu ETPC. Jednak lektura jego uzasadnienia świadczy w sposób oczywisty o tym, że w rzeczywistości wniosek zmierza do podważenia niektórych wyroków ETPC przeciwko Polsce¹: pkt 1 petitum zmierza do orzeczenia o niekonstytucyjności wyroków ETPC w sprawach *Reczkowicz*, *Dolińska-Ficek*, *Advance-Pharma*, *Juszczyszyn* i *Wałęsa* stwierdzających nieprawidłowości w powołaniach niektórych sędziów Sądu Najwyższego po 6 marca 2018 r.; pkt 2 petitum zmierza do orzeczenia o niekonstytucyjności wyroku ETPC w sprawie *Xero-Flor* stwierdzającego nieprawidłowość

¹ Wyroki ETPC z: 7.5.2021 r., *Xero Flor v. Polska*; 22.7.2021 r., *Reczkowicz v. Polska*; 8.11.2021 r., *Dolińska-Ficek i Ozimek v. Polska*; 3.2.2022 r., *Advance Pharma sp. z o.o. v. Polska*; 6.10.2022 r., *Juszczyszyn v. Polska*; 23.11.2023 r., *Wałęsa v. Polska*.

wyboru sędziego Trybunału Konstytucyjnego; pkt 3 petitum zmierza do orzeczenia o niekonstytucyjności wyroku ETPC w sprawie *Wałęsa* z powodu wydania go w składzie bez udziału sędziego z Polski.

Kontrola konstytucyjności orzeczeń trybunałów międzynarodowych stanowi odmienną kompetencję od kontroli konstytucyjności przepisów prawa. Kompetencja TK do kontroli przepisów prawa wynika z art. 188 Konstytucji RP, natomiast brak jest przepisu upoważniającego Trybunał do kontroli orzeczeń trybunałów międzynarodowych – kompetencji zaś w polskim porządku prawnym nie wolno domniemywać². Wyrok TK nie może spowodować utraty mocy obowiązującej orzeczenia ETPC wydanego w sprawie przeciwko Polsce ani uchylić obowiązku wykonania takiego orzeczenia przez polskie instytucje państwowe.

Wynika z tego, że wniosek KRS dotyczy sprawy nieobjętej kognicją TK, a zatem wydanie wyroku jest w tej sprawie niedopuszczalne.

Niezależnie od powyższego, niedopuszczalne jest zaskarżenie do TK przepisów regulaminu ETPC. Przedmiotem wniosku do TK może być bowiem wyłącznie ustawa, umowa międzynarodowa, lub przepis prawa wydany przez centralny organ państwa (art. 188 Konstytucji). Regulamin ETPC nie zalicza się do żadnej z tych kategorii – jest bowiem aktem prawa pochodnego względem Europejskiej Konwencji Praw Człowieka (*subordinate legislation*), przyjmowanym przez zgromadzenie plenarne sędziów ETPC i regulującym wewnętrzną organizację Trybunału oraz szczegółowe zasady postępowania w sprawie wnoszonych do niego skarg oraz wniosków³.

Krajowa Rada Sądownictwa sugeruje potraktowanie przepisów Regulaminu ETPC jako tzw. złożonej normy ustawowej (s. 10-11). Jest to teza oparta na nieporozumieniu. W przywołanym przez KRS wyroku z 23 kwietnia 2008 r., SK 16/07 Trybunał Konstytucyjny dopuścił co prawda kontrolę złożonych norm ustawowych, ale w trybie skargi konstytucyjnej, w której możliwe jest zaskarżenie dowolnego „aktu normatywnego” (art. 79 ust. 1 Konstytucji), a nie tylko ściśle określonych aktów prawnych wymienionych w art. 188 Konstytucji. W trybie wnioskowym zakres aktów prawnych podlegających kognicji TK jest węższy niż w trybie skargowym.

Poza tym Rada nie tłumaczy, jakie „zobowiązania państwa” wynikają z zaskarżonych przepisów Regulaminu. Przywołane orzeczenia na poparcie tezy o

---

² J. Roszkiewicz, *Zakaz domniemywania kompetencji i wyjątki od tego zakazu. Studium publicznoprawne*, Warszawa 2022.

³ W. A. Schabas, *The European Convention on Human Rights. A Commentary*, Oxford 2017, s. 684.

Regulaminie ETPC jako „źródle praw i obowiązków” państwa odnoszą się do innych przepisów niż te zaskarżone, przede wszystkim do art. 39. Zaskarżony art. 24 ust. 2 lit. b Regulaminu zobowiązuje Prezesa ETPC do uwzględnienia w składzie orzekającym Wielkiej Izby sędziego reprezentującego państwo członkowskie, przeciwko któremu wniesiono skargę. Z kolei zaskarżony art. 29 ust. 2 Regulaminu upoważnia Prezesa Izby do wyznaczenia sędziego *ad hoc* spoza listy przedstawionej przez państwo członkowskie. Z przepisów tych wynikają wyłącznie zobowiązania dla organów wewnętrznych ETPC, a nie dla samego państwa członkowskiego.

Rada nie wyjaśnia też, jakie niekonstytucyjne treści zawiera art. 25 lit. d EKPC. Rada wskazuje na niezgodność Regulaminu ETPC z Konwencją: „Regulamin nie może kreować kompetencji ETPC, zmieniać rozumienia przepisów Konwencji, a tym samym kreować odmienne normy prawa międzynarodowego od wynikających pierwotnie z danych przepisów Konwencji” (s. 34). Istota problemu nie polega więc na niekonstytucyjności niektórych przepisów Regulaminu ETPC, ale na ich rzekomej niezgodności z samą Konwencją. Oczywiście jest zaś, że TK nie ma kompetencji do oceny zgodności Regulaminu ETPC z postanowieniami EKPC.

Podsumowując, pragnę podkreślić, że z uwagi na zasadę konstytucyjną, zgodnie z którą Polska przestrzega wiążącego ją prawa międzynarodowego (art. 9 Konstytucji), a także jednoznaczny brak kompetencji TK do kontroli konstytucyjności orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka – również wówczas gdy jest to kontrola realizowana pod pozorem kontroli norm prawnych – ewentualny wyrok Trybunału uwzględniający wniosek KRS nie doprowadzi do skutku oczekiwanego przez Wnioskodawcę, tj. uchylecia ciążącego na polskich sądach i innych organach władzy publicznej obowiązku wykonywania niektórych orzeczeń ETPC.

Mając na względzie powyższe, wnoszę jak w petitum.

Marcin Wiącek
(-) podpis na oryginale

Załączniki: odpisy